

Onderwerp	Richting voor het buitengebied
Zaaknummer	78526-2025
B&W vergadering	13 januari 2026
Integrale advisering	Rik Jonkman (adviseur landelijk gebied), Maaïke van der Veen (ruimte coach), Maud Weenink (klimaat water), Sanne van 't Erve (communicatie), Rineke Bugter (wonen), Francisca Holtman (opgave groei), Hennie Rodijk (openbare ruimte) Niek Velderman (economie), Mirthe de Jong (opgave wijken en dorpen), Shivane Lohuis (participatie), Lieke Helsper, Karin Lautenbach (duurzaamheid), Michelle Bohan (sociaal domein), Geert Ankersmit (landschap), Matthijs Koops (verkeer), Henry van Rossum (financiën)
Portefeuillehouder	Dhr. R. (Roelof) Bisschop
Voor informatie	Geanne Koelewijn/Leonie van Dam

Bestuurssamenvatting

De gemeente Raalte wil meer duidelijkheid geven over de toekomst van het buitengebied. Begin 2025 heeft de gemeenteraad hiertoe opdracht gegeven. Het afgelopen jaar zijn er gesprekken gevoerd met ondernemers, inwoners, jongeren en samenwerkingspartners. De uitkomst hiervan is samen met de ambities die we hebben en de opgaves en ontwikkelingen die we zien, verwerkt in 'De richting voor het buitengebied'.

De richting sluit niet uit wat er nu is, maar laat zien wat er mogelijk is in de toekomst. En waar prioriteiten liggen voor het vervolg.

Samenwerking is belangrijk: de gemeente kan niet alles alleen en werkt samen met inwoners, ondernemers en andere overheden. Een actueel thema waar we tegenaan lopen is wonen in het buitengebied. Hiervoor maken we nieuw beleid. De richting heeft nu nog geen formeel karakter. Daarom werken we de richting voor het buitengebied uit in een Programma buitengebied onder de Omgevingsvisie en werken we gelijktijdig ook aan nieuw beleid voor wonen. De richting is een tussenstap naar een omgevingsprogramma en uiteindelijk een nieuw omgevingsplan voor het buitengebied.

Beslispunten

1. De gemeenteraad voor te stellen de Richting voor het buitengebied vast te stellen
2. De gemeenteraad voor te stellen opdracht te geven om in 2026 aan de slag te gaan met: samenwerken, nieuw beleid voor wonen in het buitengebied en een omgevingsprogramma buitengebied.

Besluit

Inleiding

Begin 2025 heeft de gemeenteraad opdracht gegeven om meer richting te geven aan het buitengebied. In het afgelopen jaar is hiervoor een aanpak en zijn uitgangspunten vastgesteld. We zijn in gesprek gegaan met ondernemers en inwoners over de richting voor het buitengebied. Daarbij is vaak aangegeven: "We willen vooruit en zijn op zoek naar meer duidelijkheid". Er is heel veel gezegd. Niet alleen over de vraag 'wat kan waar?', maar ook over wat is er verder nodig in het buitengebied? Dat wat het meest gezegd is hebben we gebundeld. Vervolgens is een brede uitnodiging gedaan om dit te bekijken en een reactie te geven. Ook hier hebben veel mensen gebruik van gemaakt. Deze opbrengst is de basis voor de 'Richting voor het buitengebied'.

Het buitengebied is een prachtige plek waar landbouw een belangrijk onderdeel van is. Er zijn agrarische ondernemers die verder willen en nieuwe wegen willen bewandelen. Er zijn ondernemers die stoppen of kiezen voor andere activiteiten. Mensen willen graag in het buitengebied wonen en recreëren. Ook zijn er andere uitdagingen. Bijvoorbeeld om water vast te houden in de bodem, natuur te ontwikkelen of energie op te wekken. Al die verschillende belangen en plannen schuren wel eens met elkaar. Dat merken we als de gemeente bij veel initiatieven in het buitengebied. Hierdoor loopt het vast. Niet omdat er geen kaders zijn maar juist omdat die kaders voor de hele gemeente hetzelfde zijn. En omdat het nu zo is: wie het eerst komt, wie het eerst maalt.

Om meer duidelijkheid te kunnen geven is het nodig om de vraag te beantwoorden: wat kan waar? Niet om uit te sluiten wat er nu is, maar om te laten zien wat er mogelijk is in de toekomst. Dit is gedaan door te werken met wat er is; de verschillende landschappen in onze gemeente.

De 'Richting voor het buitengebied' is gemaakt met iedereen die onderneemt, woont en werkt in het buitengebied. En jongeren dachten mee over de toekomst van het buitengebied. Er is veel gezegd, niet alleen over de vraag 'wat kan waar?', maar ook over wat is er verder nodig in het buitengebied? Dit is samen met de ambities die we hebben en de opgaves en ontwikkelingen die we zien, verwerkt in een eerste richting voor het buitengebied.

Met deze richting geven we perspectief aan ondernemers, inwoners en partners in het buitengebied om plannen te maken voor de toekomst. Een eerste richting op basis van de landschappen en een prioritering voor 2026 om volgende stappen te zetten.

Deze richting is een tussenstap tussen de omgevingsvisie 'Horizon 2040' en een omgevingsprogramma voor het buitengebied. Het is nog geen beleid om initiatieven aan te toetsen.

Het college wordt met dit voorstel gevraagd om de gemeenteraad voor te stellen de richting voor het buitengebied, zoals opgenomen in het bijgevoegde document "Richting voor het buitengebied" vast te stellen.

Beoogd effect

Meer duidelijkheid en perspectief geven voor de richting van het buitengebied. Zodat iedereen die woont, werkt of leeft in het buitengebied plannen kan maken voor de toekomst. De gemeente meer duidelijkheid kan geven wat er mogelijk is. En we met partners en medeoverheden in gesprek kunnen hoe we hier samen aan werken.

Argumenten

1.1 Samenwerken in het buitengebied is blijvend nodig

Werken aan de toekomst van het buitengebied is een complexe opgave. Er is niet één oplossing of één partij die de sleutel in handen heeft. Het vraagt om stappen blijven zetten. Soms klein, soms groter en soms vraagt het om bijstelling van de koers. Sommige stappen kan de gemeente alleen zetten, maar voor heel veel stappen zijn veel meer mensen en instanties nodig. We blijven samen richting geven aan het buitengebied. We willen niet alleen praten over de toekomst, maar ook samen aan oplossingen werken.

1.2 Daar waar we duidelijkheid kunnen geven doen we dat

Een toekomstbestendig buitengebied is een continu proces, een beweging waar we samen aan werken. Er is veel werk voor de toekomst. Niet alles kan op hetzelfde moment en niet overal hebben we invloed op. Daar waar we duidelijkheid kunnen geven doen we dat.

Dit betekent dat er nu een stevige basis gelegd wordt voor de richting voor het buitengebied;

De belangrijkste inhoudelijke hoofdlijnen zijn:

1. Waar de landbouw sterk is en toekomstbestendig vooruit kan, geven we de landbouw prioriteit. Dat is in het ontginningenlandschap en het kommenlandschap;
2. Waar veel functies samen komen, kiezen we voor een mixlandschap. Dat is in het weteringenlandschap en het essenlandschap.
3. In het landschap van de heuvelrug heeft en houdt de natuur prioriteit, samen met de recreatie.
4. We benutten de sponsstrategie om ons watersysteem robuust te maken. Dat betekent dat we in ieder geval verkennen hoe we het infiltrerende water op de hoge gronden langer kunnen vasthouden en hoe we weteringen kunnen benutten om water vertraagd af te voeren.
5. We beschermen en versterken onze landgoederen en hun cultuurhistorische, natuurlijk en recreatieve waarde. We zetten in op een samenwerking tussen de landgoederen en met de gemeente.
6. We bieden in het hele buitengebied ruimte aan kleinschalige vormen van recreatie.
7. Rond de grote kernen Heino en Raalte zorgen we dat de recreatieve druk gestuurd de ruimte krijgt, zodat we daar ook de natuurwaarden kunnen beschermen.
8. Elke kern verdient een goede overgang naar het landelijk gebied, met ruimte voor wonen en voor landschapsversterking in aantrekkelijke dorpsranden.

1.3 De richting geeft overzicht van wat we als gemeente doen in het buitengebied

Vanuit de gesprekken zijn diverse onderwerpen naar voren gekomen. De richting voor het buitengebied raakt diverse onderwerpen, beleid en regels van de gemeente. Door dit op een rij te zetten wordt het duidelijker wat er al gebeurt, wat mogelijk is binnen de gemeente en waar nog verder op wordt ingezet de komende tijd. De richting geeft aan dat er samenhang is tussen alle beleidsterreinen in het buitengebied, andere opgaves zoals groei en duurzaamheid, en de inzet die we hierop als gemeente blijven doen

2.1 Daar waar nog vervolgstappen nodig zijn geven we dat aan

We blijven zorgvuldig stappen zetten, met oog voor ieders belang. Daarin zitten ook tegenstellingen die vragen om nadere uitwerking en keuzes. Op basis van wat nu nodig is en als gemeente een rol in te vervullen hebben is een prioritering voor 2026 gemaakt. Naast blijven inzetten op samenwerking is dat;

Een Omgevingsprogramma Buitengebied onder de omgevingswet:

De hoofdlijnen zijn in de richting nu aangegeven, maar deze hebben nog geen formeel karakter. Daarom werken we de richting voor het buitengebied verder uit naar een gebiedsgericht omgevingsprogramma buitengebied onder de

Omgevingsvisie. Het programma geeft voor langere tijd duidelijkheid en een formeel kader voor beleid en initiatieven. Zo kunnen we beter meedenken op plannen en initiatieven beter beoordelen.

Het programma is een belangrijke voorbereidende stap naar het nieuwe omgevingsplan voor het buitengebied die we 2029/2030 maken.

Beleid voor wonen in het buitengebied

Eén van de onderdelen waar we wel invloed op hebben is het beleid voor wonen in het buitengebied. In de gesprekken is veel gezegd over wonen in het buitengebied. Bijna iedereen is het eens: nieuwe woningen mogen alleen als de landbouw niet wordt beperkt. En er moeten vooral woningen komen voor jongeren en ouderen. Het huidige beleid dat wonen in het buitengebied regelt heeft niet dat gewenste effect en daar lopen we in praktijk tegen aan. We zien veel nieuwe plannen voor woningen in het buitengebied en verwachten dat dit ook de komende jaren doorzet. Een actueel vraagstuk om keuzes in te maken. Inwoners, de gemeenteraad en collega's willen duidelijkere regels voor wonen in het buitengebied die passen bij de richting. Zo blijft het buitengebied leefbaar en is er toekomst voor jonge agrarische ondernemers. In samenhang met het nieuw te ontwikkelen woonbeleid voor de gemeente actualiseren we beleidsregels voor wonen in het buitengebied, zoals Erven in beweging.

Met uitwerking van beleid voor wonen in het buitengebied wordt ook uitvoering gegeven aan de door de gemeenteraad aangenomen motie 'rood voor rood landingslocaties' (5 juni 2025) en een deel van de motie Hogeweg 2 ten aanzien van (nieuw) landgoederenbeleid. (13 februari 2025). Ook betrekken we actuele woonthema's zoals inwoning en woningsplitsing in het buitengebied bij deze uitwerking.

Duurzaamheid

Met de Richting voor het buitengebied werken we aan een toekomstbestendig duurzaam landelijk gebied.

Kanttekeningen

1.1 Als gemeente hebben we beperkt invloed op de beweging die gaande is in het buitengebied

Ontwikkelingen in het buitengebied vallen voor een groot deel niet onder de bevoegdheden van de gemeente.

Ondernemers die gronden bezitten maken hun eigen afwegingen waarin zij veelal te maken hebben met wet- en regelgeving van uit Europa, Rijk en provincie en waterschap. Besluiten en regels van deze overheden bepalen ook voor een groot deel het sentiment in de samenleving.

De gemeente is de overheid die het dichtst bij de inwoner staat. Daarom blijven we investeren in de relatie met inwoners en ondernemers in het buitengebied. Daar waar we duidelijkheid en richting kunnen geven, doen we dat. Zoals bijvoorbeeld met deze richting en de daarin voorgestelde vervolgacties. Hierbij kan het zeker zo zijn dat bijstelling of wijziging van de Richting op termijn nodig is door wijzigingen in de kaders van andere overheden.

Financiën en Fiscale aspecten

Vorig jaar hebben we op basis van de aanpak een eerste inschatting gemaakt welke financiële middelen voor 2026 en 2027 nodig zijn voor de Opgave Toekomstbestendig Buitengebied. De prioritering voor 2026 zoals voorgesteld kunnen naar verwachting op basis van deze middelen worden uitgevoerd. Daarvoor worden ook subsidiemogelijkheden benut. In het eerste deel van 2026 werken we de prioritering verder uit op inhoud en financiën. Hieruit kan een aanvullende financiële vraag ontstaan die we aan u voorleggen bij de zomernota 2026.

Voor noodzakelijke vervolgstappen na 2026 worden bij de verdere uitwerking van het Omgevingsprogramma Buitengebied keuzes gemaakt. De financiële gevolgen hiervan worden voorgelegd bij de behandeling van de begroting 2027.

Vervolg

De in de richting voor het buitengebied aangegeven volgende stappen worden verder uitgewerkt. Per onderdeel wordt een plan van aanpak gemaakt. De gemeenteraad en betrokkenen houden we op de hoogte van de voortgang en aanpak.

Hierbij blijven we oog houden voor de balans tussen de noodzakelijke snelheid en zorgvuldigheid die ook in het vervolg gevraagd wordt.

Communicatie

Over deze richting voor het buitengebied wordt met bijgevoegd persbericht gecommuniceerd. We informeren alle deelnemers aan de gesprekken van de behandeling van de richting voor het buitengebied in de gemeenteraad en de aangegeven vervolgstappen. We blijven actief communiceren over de vervolgstappen, met alle betrokkenen bij het buitengebied.

Bijlagen

Bijlage 1	Richting voor het buitengebied
Bijlage 2	Concept raadsvoorstel Richting voor het buitengebied
Bijlage 3	Persbericht

De volgende documenten zijn basis geweest voor de Richting voor het buitengebied:

1. [Analyse opgaves buitengebied](#)
2. [Uitgangspunten en aanpak](#)
3. [Opbrengst participatieproces](#)